

TRADITIONENS TERROR

Kyrkan har svårt att leva med att det sker en utveckling. Kyrkan är grundad i eviga värden, men eviga värden är inte detsamma som att halstarrigt hålla fast vid mönster från en viss tid. Eviga värden är kärlek, människovärde och lika värde. De kan få olika tidsbundna mönster, men mönstren från en viss tid blir gärna förväxlade med eviga värden. Detta blev tydligt i debatten om stamceller för ett tiotal år sedan. Plötsligt var vad som kallades försiktighetsprincipen viktigare än att sjuka skulle få lindring. Hänsynen till traditionalisterna präglade länge debatten om kvinnans behörighet att utöva prästämbetet. Länge sågs de kvinnliga prästerna som problemet när problemet i själva verket skapades av dem som inte kunde se att eviga värden i en ny tid krävde nya mönster.

Redan Jesus klagade på det. Och han skrädde inte orden. *"De binder hop tunga bördor och lägger dem på människornas axlar...."* Och han fortsätter: *"Ve er, skriftlärdar och fariséer..."* och *"Ve er, ni blinda ledare..."* (Matt 23).

Dagligen matas vi med nyheter om att kyrkan fortsätter i fariséernas och de skriftlärdas anda. Det har varit så i många hundra år. Biskop Williamson och påven är ett sentida exempel. De som skulle vara frigjorda är räddhågade. Rädslan leder till att omsorgen om traditionen och institutionen blir viktigare än omsorgen om människan.

Redan i generationen efter Jesus brakade Petrus och Paulus ihop om omskärelsen. Skulle de kristna som inte var födda judar omskäras? Ja, sade Petrus, Gud ville att man skulle göra som man alltid hade gjort. Nej, sade Paulus, en kristen som inte är född jude står fri i förhållande till den judiska lagen. I Galaterbrevets 2:a kapitel skröder han inte orden.

På något underligt sätt har det blivit så att den institution som från början byggde på principen att människan är viktigare än sabbaten har hamnat i det motsatta och slår vakt om tidsbundna människostadgar. Traditionen har blivit en terror i stället för en kraftkälla.

När järnvägarna skulle införas i vårt land försökte en av prästeståndets ledamöter i riksdagen med all kraft att stoppa detta. Henrik Fl. Ringius, en legendarisk präst i Göteborgs stift, ägnade en hel predikan i Solberga kyrka 1907 åt frågan hur en kristen skulle förhålla sig till järnvägarna.

När frågan om den som själv tagit sitt liv kunde begravas i vigd jord kom upp vid 1909 års kyrkomöte var biskoparna splittrade. Nils Lövgren i Västerås, Edvard Rodhe i Göteborg och Uddo Lechard Ullman i Strängnäs stödde kyrkoherden Gunnar Ekströms linje att den som själv tagit sitt liv skulle begravas utan sorgemusik, psalmsång och liktal. På motsatta sidan stod Gottfrid Billing i Lund som ville att alla skulle få en kristlig begravning.

Dessbättre vann Gottfrid Billings linje, men segern var knapp, 30 röster mot 26. Och egendomligt nog var det tack vare lekmännen i kyrkomötet Billings linje vann. Prästerna stod för den traditionella linjen bl a med

argumentet att kyrkomötet inte skulle böja sig för en riksdagsopinion. Värdig fasthet skulle vinna i längden, sade man.

Kyrkan har svårt att leva med att det sker en utveckling. Kyrkan är grundad i eviga värden, men eviga värden är inte detsamma som att halsstarrigt hålla fast vid mönster från en viss tid. Eviga värden är kärlek, människovärde och lika värde. De kan få olika tidsbundna mönster, men mönstren från en viss tid blir gärna förväxlade med eviga värden.

Det blev tydligt i debatten om stamceller för ett tiotal år sedan. Plötsligt var vad som kallades försiktighetsprincipen viktigare än att sjuka skulle få lindring.

Hänsynen till traditionalisterna präglade länge debatten om kvinnans behörighet att utöva prästämbetet. Längre sågs de kvinnliga prästerna som problemet när problemet i själva verket skapades av dem som inte kunde se att eviga värden i en ny tid krävde nya mönster. Också i den debatten fick vi höra att kyrkan böjde sig för en utomkyrklig opinion, som om Gud bara skulle vara kyrkans Gud och som om Gud bara handlar genom kyrkan.

På olika sätt försökte man hitta lösningar för att hålla ihop kyrkan och då blev det naturligt nog traditionalisterna som skrev agendan. Dag Sandahl har rätt i att den teologiska konfrontationen borde ha varit hårdare 1958, men jag tror inte det skulle ha gagnat hans uppfattning. Fast, å andra sidan, kanske han då skulle ha haft en annan uppfattning?

Nu står vi i samma dilemma i fråga om de homosexuellas rätt att ingå äktenskap. Återigen finns traditionalisterna bland präster och biskopar medan de eviga värdena återigen hävdas av riksdagen. Hade de nio biskoparnas pläderande för att kyrkan skulle avstå från vigselrätten kommit vid en annan tidpunkt och inte varit kopplad till frågan om homosexuellas rätt att ingå äktenskap hade de varit mer trovärdiga än de nu är. Det har sagts mig att det handlar om att bevara kyrkans enhet. Kyrkans enhet blir viktigare än omsorgen om människorna.

Frågan om civil registrering är inte ointressant, men den diskussionen måste föras oberoende av diskussionen om de homosexuellas rätt att ingå äktenskap. Annars blir det så att om de nios linje skulle mot all förmodan också skulle bli kyrkomötets kommer de homosexuella för all framtid att förknippas med avståndet av vigselrätten. Och kyrkans ledning kommer för all framtid att förknippas med manövrer att hålla ihop kyrkan genom att ta större hänsyn till traditionalisterna än till de eviga värdena.

Låt oss föra en öppen och ärlig debatt om själva grundfrågan – kan kyrkan bejaka homosexualiteten och homosexuella äktenskap eller inte, innan vi diskuterar vigselrätten. Och låt oss då ta upp de teologiska principfrågorna utan att snegla åt att förslaget kommer från riksdagen och att det skapar ekumeniska komplikationer. Låt inte frågan om de homosexuellas rätt att ingå äktenskap bli en ny surdeg som släpar med oss ett hundratal år framåt.

Varför betraktas det självklara som radikalt?

(© Bengt Wadensjö, 2009.)